



מעדותה של שרה לוש (אריוביץ) על העליה לארץ לאחר השחרור מברגן-בלזן

לוש (אריוביץ), שרה, ילידת ברטקה (Bratcka), הונגריה. העדה ובעלה נולדו בהונגריה, בעלת בריתה של גרמניה הנאצית והיגרו להולנד. גרמניה פלשה להולנד ב-10 במאי 1940. מאחר ולבני המשפחה הייתה אזרחות הונגרית הם קיבלו זכויות מסוימות, למרות יהדותם. בספטמבר 1942 נשלחה משפחת העדים למחנה המעבר וסטרבורק (Westerbork). בשנת 1943 נלקחה העדה עם שלושת ילדיה לראוונסבריק (Ravensbrueck), אך שוחררה מהעבודה במחנה בכדי לשהות עם ילדיה. עם פינוי המחנה, צעדה עד לברגן-בלזן (Bergen-Belsen), שוחררה משם ב-15/4/1945 ע"י הצבא האנגלי. עם תום המלחמה נפגשה העדה עם בעלה בהולנד ובשנת 1949 היא עלתה למדינת ישראל.

ת. מברגן-בלזן השתחררנו בחמישה-עשר באפריל, זה תאריך שאני לא אשכח.

ש. מתי החלטתם לעלות לארץ?

ת. זה אחר-כך כשהיינו כבר קצת יותר מסודרים פחות או יותר

ש. מתי עליתם לארץ?

ת. למעשה החלטנו על זה כבר בתוך מחנה ריכוז, שיותר אנחנו לא רוצים להיות בין הגויים, פשוט מאוד נלך לישראל.

ש. כל אחד בנפרד החליט?

ת. כן, החלטנו בנפרד.

ש. מתי הגעתם, בשנת '50?

ת. בשנת '49.

ש. לאן הגעתם כשבאתם?

ת. לבית עולים בפרדסיה, היו שם אוהלים, היינו שלוש משפחות באוהל אחד. היה שם בית-שימוש מרכזי באיזה מקום שהיו צריכים ללכת והיה תור ארוך של שני ק"מ בבוקר. היו צריכים לחכות, לחכות. ילד אחד תימני עמד שם, פתאום אני שומעת: אמא! הרי הילדים האלה דיברו עברית. הוא אמר: אמא כמעט התור שלך, בואי. זה היה כששמעתי דבר כזה.

ש. איזו שפה אתם דיברתם בבית?

ת. הרוב ביידיש, אבל ידענו עברית.

ש. גם עם הילדים?

ת. לא, עם הילדים הולנדית, השפה של המקום. אבל היתה לנו ידיעה בעברית, כי שמואל היה קודם בחור ישיבה.



ש. ישר באתם לכאן לבית-יצחק?

ת. כן, מהבית עולים. אבל זה לא היה פה, קודם גרנו בצריפים.

ש. זה היה כבר ישוב קיים?

ת. זה ישוב שהיה קיים עשר שנים כשאנחנו באנו וזה היה רחוב אחד, הרחוב הראשי זה מה שהיה. הסוכנות רצו להרחיב את הכפר, אז שנתיים לקח עד שהם הסכימו לרדת מהאדמות שהם היו הותיקים. הם עבדו פה, והם קיבלו עשרים וחמישה דונם אדמה לעבד אותה. היה להם משק חקלאי, הרבה ירקות. עד שקיבלו אותנו, קיבלו את הקבוצה, לא היינו לבד, היינו קבוצה.

ש. כולם מהולנד או לא?

ת. לא, באו מצ'כיה, בולגריה, כל מיני. קיבלנו צריפים שבדיים שם למעלה, ושם קודם כל חיכינו עד שהחליטו מי כן מתאים, מי לא מתאים לחקלאות.

ש. מאז אתם פה?

ת. כן, מאז אנחנו פה, התחלנו פרק חדש קשה מאוד. באנו לאדמה שלא היה כלום, לא מים ולא כלום, לא בית. שמואל [בעלה של העדה] עשה את המים הראשון, לא את הברז, אלא למטה יש צינור בעובי כזה בשביל הביוב, זה היה ... עם פועל אחד. הוא עשה שם את הרפת, ואנחנו גרנו בתוך הרפת.

ש. כשהגעת לארץ או אחרי המלחמה דיברתם על מה שעבר עליכם?

ת. כן, אנחנו דיברנו קצת.

ש. ביניכם עם השכנים?

ת. בינינו, אחרים לא רצו לשמוע אותנו, בחוץ אי אפשר היה לשמוע, כלום לא רצו לשמוע. החברה לא רצתה לשמוע, הם אמרו: אלה שהלכו כמו צאן לטבח הם שום דבר. אנחנו נלחמנו, מה הם, הם הלכו כצאן לטבח, מה הם?

מקור: ארכיון יד ושם 0.3/10424